

In memoriam Andrus Lipand

03.06.1939–04.01.2023

Ootamatult on lahkunud armastatud neuroloog, tervishoiuorganisaator ja õppejõud, kes oli hinnatud nii patsientide, kodumaiste ja rahvusvaheliste koostööpartnerite kui ka üliõpilaste poolt.

Andrus Lipand sündis Tallinnas lauljanna ja koolidirektori pojana. Pärast Tallinna Reaalkooli lõpetamist astus ta Tartu Riikliku Ülikooli arstiteaduskonda, mille lõpetamise järel 1964. aastal asus tööle neuroloogina Põlva haiglasse. Aastatel 1969–1971 läbis dr Lipand Tartu Maarjamõisa haigla närvikliinikus kliinilise ordinatuuri ja töötas pärast seda 10 aastat Põlva Haigla peearsti asetäitjana ravi alal ja peaneuroloogina. Seejärel kutsuti ta tervishoiuministeriumi, kus töötas aastatel 1981–1986 ravivalitsuse juhataja asetäitjana. Aastateks 1986–1992 sai temast taas praktiseeriv arst ja närviosakonna juhataja Kirov-nimelise näidiskalurikolhoosi ravigeskuses Viimsis.

Eesti iseseisvuse taastamise järel vajati Andrus Lipandi administratiivseid ja organisatoorseid teadmisi tervishoiusüsteemi reorganiseerimisel ning ta suundus tööle Sotsiaalministeeriumisse, kus oli aastatel 1993–2007 rahvatervise osakonna peaspetsialist. Andrus Lipand oli üks tervisedenduse õpetooli asutajaid Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis aastal 2007. Õppejõuna töötas ta seal kuni 80. eluaastani. Andrus Lipand käis end erialaselt täiendamas nii Kanadas, USA-s kui ka Inglismaal.

Eesti iseseisvuse taastamise perioodil ja pärast seda oli Andrus Lipand ühiskondlikult ja professionaalselt aktiivne nii Eestis kui ka

rahvusvaheliselt. Ta oli üks Eesti Arstide Liidu taasasutajatest 1988. aastal ja Tallinna Arstide Liidu juhatuse esimees aastatel 1989–1994. Tema algatusel asutati 1997. aastal Eesti Tervisedenduse Ühing, 2000. aastatel oli ta Ühiskondliku Leppe Sihtasutuse rahvatervise toimkonna aseesimees, Tallinna tervisenõukogu ja Põlistallinlaste Kogu liige.

Andrus Lipand oli kutsutud lektor mitmetes kõrgkoolides ja organisatsioonides-asutustes, paljude kodumaiste ja rahvusvaheliste väljaannete artiklite ja tervisetrukstite autor. Ta koordineeris aastatel 1993–2007 nii rahvusvahelisi kui ka riiklikke terviseteemalisi programme, oli samal perioodil WHO ametlik koostööpartner rahvastiku tervise edendamisel ning Euroopa Komisjoni tervisevaldkonna regulatiivkomisjoni liige 2005.–2007. aastal. 13 aastat, 1990–2003, oli Andrus Lipand rahvusvahelise programmi „FinBalt Health Monitor“ tervisekäitumise uuringu rahvusvaheline koordinaator.

Andrus Lipandil oli märkimisväärne roll Eesti tervisevaldkonna seadusloomes rahvastiku tervise arengukava, liiklusohutuse poliitika rakenduskava, tubakaseaduse jt õigusaktide väljatöötamisel. Ta oli alati väga nõudlik terminite täpsuse suhtes ja osales palju aastaid meditsiinterminoloogia komisjonis. Dr Lipand oli alates sajandivahetusest Sotsiaalministeeriumi tervisepoliitika valdkonna kõneisik ja meediaväljaannete konsultant-ekspert kogu ministeeriumis töötamise perioodil.

Tähelepanuväärse erialase ja ühiskondliku töö eest sai Andrus Lipandile osaks hulgaliselt tunnustusi, millest kaalukaimad olid 2003. aastal WHO auhind pikaajalise aktiivse tegevuse eest rahvastiku tervise valdkonnas rahvusvahelisel tasandil ning 2004. aastal Punase Risti IV klassi teenetemärk Eesti riigile ja rahvale osutatud teenete eest. 2008. aastal pälvis ta Eesti Arstide Liidu aumärgi, mida ta kõrgelt hindas.

Andrus Lipand oli sõbralik, empaatiline, huumorilembeline ja igaühesse tähelepanuga suhtuv inimene, arst ja õppejõud. Aktiivseks ja ühiskonnas toimuvast huvitatuks jäi ta elu lõpuni. Ta armastas väga reisida, käies oma elu jooksul läbi kõik kontinendid peale Antarktise. Andrus Lipand oli äärmiselt vitaalne ja mängis regulaarselt tennist, isegi veel nädal enne meie hulgast lahkumist.

Andrus Lipand oli armastav abikaasa, isa, vanaisa ja vanavanaisa.

Doktor Andrus Lipand jääb alati-seks sõprade ja kolleegide mälestusse.

**Kolleegid
Eesti Arstide Liit**